

veel geringer is, dan bij het drinken van water. Nu heeft LÜDERITZ gevonden, dat dit nog het geval is met koffie, die 6 dagen in een open kopje was blijven staan; ook deze vond hij nog nagenoeg vrij van bacteriën. Uit dit onderzoek blijkt dus, dat men gerust dergelijke koffie nog kan drinken. FOKKER.

De ademhaling der darm-parasieten. — Daar in de darmen zuurstof niet, of slechts in sporen voorkomt, was het waarschijnlijk, dat de darm-parasieten korten of langen tijd kunnen blijven leven zonder vrije zuurstof, die door alle hogere dieren geen oogenblik kan worden gemist.

Het was wel interessant om eens na te gaan, of dat werkelijk het geval is, en zoo ja, welke dan hun stofwisselingsproducten zijn.

BUNGE, die reeds vroeger eenige proeven verrichtte en o. a. vond, dat een bij de kat voorkomende parasiet, *ascaris mystax*, zonder toevoer van zuurstof dagen lang zich flink blijft bewegen, deelt thans (*Zeitschr. f. phys. Chemie*, Bd. XIV, Heft 3) de resultaten van zijn latere onderzoekingen mede.

Hij experimenteerde nu met *ascaris lumbricoïdes*. Het dier werd gebracht in uitgekookte, 1 pCt. Na Cl-oplossing boven kwik.

Hij bleef 5 tot 7 dagen leven en bewoog zich levendig. Een aanmerkelijke hoeveelheid gas verzamelde zich boven de vloeistof, terwijl deze zuur werd door de overige, vaste of vloeibare stofwisselingsproducten; deze laatste echter konden wegens te geringe hoeveelheid niet nader worden onderzocht.

Het gas bleek koolzuur te zijn; noch waterstof, noch andere reduceerende stoffen konden worden aangetoond. Het vermogen om zoo, zonder of met uiterst weinig zuurstof te kunnen blijven leven, bezitten ook andere vrij levende wormen.

De azijnaaltjes (*anguillula aceti*) kunnen geruimen tijd blijven leven en zich bewegen, ook al is de omgeving volkomen zuurstofvrij.

SCHUURMANS STEKHOVEN.

INGEZONDEN.

Waarde Redacteur Gérant!

Veroorloof mij een enkel woordje naar aanleiding van het artikel van Dr. C. B. TILANUS in uw nummer van 30 November j.l.

Ons *Tijdschrift* heeft de eer en het voordeel van niet alleen in handen te komen van jongere medici, die pas onze Universiteiten hebben verlaten, en in meerdere of mindere mate een oordeel kunnen vellen over de hen voorgedragen artikelen. Gelukkig wordt het ook gelezen door hen, die, reeds lang in de praktijk, van de nieuwste inzichten niet voldoende op de hoogte zijn, om de waarde van kort medegedeelde onderzoekingen te kunnen schatten. Hun ontbreekt daartoe en tijd en gelegenheid.

Daarom meen ik in alle bescheidenheid te moeten waarschuwen tegen het oppervlakkig publiceeren van dergelijke of tot niets, of niet tot rijpheid gekomen onderzoekingen als die, welke Dr. TILANUS mededeelt. Lang niet iedereen

kent de door hem niet eens medegedeelde argumenten vóór en tegen de parasitaire theorie der maligne gezwellen. Weinigen kunnen de waarde daarvan beoordeelen. Menigeen zal, na de lezing van het stukje in quaestie, in de meening verkeeren, dat de door den Heer TILANUS in de buikholte zijner ratten gevonden massa's *toch* wat met de inentbaarheid der tumoren te maken hebben.

Zeer te recht zegt hij zelf van het vinden dezer aan een paar strengen verbonden massa's: „dat dit licht tot verkeerde opvattingen zou kunnen voeren”.

Hij zelf zal de laatste zijn, om aan de resultaten zijner onderzoekingen ook maar de minste waarde te hechten. Dit blijkt ook uit zijn woorden, als hij zegt, dat het niet gelukt is, de sarcomen of carcinomen over te enten, en dat de onmogelijkheid daarvan evenmin is gebleken; zijn resultaat is noch positief, noch negatief: ergo gelijk nul. Is het dan noodig een dergelijk resultaat te publiceeren? En is het goed, daaraan bevindingen vast te knoopen, zooals die der in de buikholte gevonden kleinere of grootere massa's, waarvan òf aangetoond werd, dat ze eenvoudig uit bindweefsel bestonden, òf wel den aard niet voldoende onderzocht werd? (wat toch zijn die laagsgewijze kapsels?)

Voor wie het artikel geschreven is, durf ik niet beslissen. Voor hen, die ook maar iets van inenting van tumoren en transplantatie van weefsel weten, zeker niet. Als iemand, na HANAU's proefnemingen, ons van negatief uitgevallen inenting bij ratten komt vertellen, met van menschen af komstige sarcomen of carcinomen (want dat zullen het toch wel geweest zijn, al wordt het niet gezegd), zoo is dat eenvoudig overbodig. Naar mijn meening kan hier zelfs de vlag van een nieuwere, in de bacteriologie reeds lang gebruikte methode, de ballastlading nauwelijks dekken.

Wil echter Dr. TILANUS, na de mislukking der op nieuwe wijze verrichte inenting, louter om der methode wil, publiceeren, dan geschiede zulks in extenso in een speciëel vakblad.

Is het dan geschreven voor hen, die van het aan het hoofd van het artikel vermelde onderwerp weinig of niets weten?

Dan is het opnoemen van de punten 1°, 2° en 3° aan het eind, alle handelend over de massa's, die in de buikholten werden gevonden, gevaarlijk. Al verklaart hij zelf vroeger, het niet te doen, de *indruk*, alsof de schrijver aan dien groei wat hecht, wordt niet weggenomen.

Mij dunkt, dat het behandelen in twee pagina's van een experimenteel onderzoek over een zoo gewichtige quaestie bedenkelijk is. Om, uitgaande van de chirurgie, à propos van pathologische proefnemingen zonder resultaat, door het zoo duister veld van de aetiologie der gezwellen te draven naar afgekapselde etterhaardjes, en dat wel in enkele regelen, dat kan wel een oppervlakkig lezer verbazen, doch stellig een wetenschappelijken geest niet bevredigen.

Ten einde zich de prioriteit te verzekeren van gevonden positieve resultaten schrijft menigeen tegenwoordig een voorloopige mededeeling. Hoewel deze korte artikels meestal slechts het nootlottig effect hebben van als groote veiligheidskleppen te dienen voor den onder hoogen druk staanden geest van onderzoek, en deze laatste dikwerf door het openen op nul daalt, zoo heeft dit ten minste zin.

Mededeelingen als die van Dr. TILANUS, die toch geen grootere praectentie

kunnen hebben, dan de bovengenoemde, en waarvan het resultaat gelijk nul is, behooren echter m. i. in portefeuille te blijven. In geen geval zijn zij geschikt voor het meerendeel der lezers van ons *Tijdschrift*, en het doel van dit schrijven is dan ook, om onze collega's, die niet zoo op de hoogte der nieuwere inzichten en onderzoekingen zijn, als wij dit kunnen of moeten wezen, te waarschuwen, dat zij in het stukje van Dr. TILANUS vooral moeten letten op zijn conclusie: „Het belang dezer onderzoekingen is wel is waar in hoofdzaak, dat „het ook bij onze wijze van handelen niet gelukt is, om carcinoom of sarcoom „over te enten. Toch is daarmee niet bewezen, dat dit onmogelijk moet worden „geacht”. En tevens om hen er op te wijzen, dat zij de sub 1°, 2° en 3° opgegeven punten moeten beschouwen als louter opmerkingen, die het lezend publiek volgens zijn eigen bewoordingen licht tot verkeerde opvattingen kunnen voeren. Ze zijn, naar hetgeen hij er van mededeelt, hoogstwaarschijnlijk waardeloos; misschien, dat zij als uitgangspunt van nauwkeurige en voortgezette experimenten tot een of ander onverwacht resultaat kunnen voeren. Met het oog op de oplossing van het probleem in quaestie, is dit volgens mij niet waarschijnlijk.

In elk geval vind ik het bedenkelijk, ze op deze wijze aan ons lezend publiek op te dissen.

Geloof mij, waarde Redacteur Gérant, met oprechte vriendschap.

Leiden, December 1889.

Dr. SIEGENBEEK VAN HEUKELOM.

BOEK AANKONDIGING.

Geneeskundig Jaarboekje voor Nederland, 9de Jaargang, 1890. Onder Redactie van de H.H. LYCKLAMA à NYEHOLT, SANNES en RUTGERS. Rotterdam, w. J. VAN HENGEL.

Van den 9den Jaargang van bovengenoemd Jaarboekje hebben wij weder het *eerste* gedeelte ontvangen, en gaarne vestigen wij er de aandacht onzer lezers op, voor zoover zij het niet reeds door eigen gebruik hebben leeren kennen en waardeeren.

Zooals uit den inhoud blijkt, heeft de Redactie zich weder moeite gegeven, om door wetenschappelijke overzichten en aantekeningen, waarin gemakkelijk het een of ander kan worden opgezocht, het Jaarboekje op de hoogte der wetenschap te houden en het te doen beantwoorden aan de behoeften van den praktischen arts.

Behalve haar eigen overzicht van de belangrijkste nieuwere geneesmiddelen geeft zij een lijst van de geneesmiddelen, die in de nieuwe uitgaaf van de Nederlandsche Pharmacopee gewijzigd of voor het eerst zijn opgenomen. Als nieuwe overzichten vinden wij er een over *dieet-kuren* en een over de nieuwste methoden van onderzoek en over de therapie bij maagziekten. Deze overzichten zijn uit den aard der zaak kort en schematisch. Hun waarde zou wellicht nog grooter zijn, indien bij sommige der gewichtigste punten de bron werd